



Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumu ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examination Of The Relationship Between Secondary School 7th And 8th Grade Students' Social Media Attitude And Self-Esteem

Öğr. Gör. Ceren Koçak¹, Prof. Dr. Nilgün Metin²

Öz

Bu çalışma ile ergenlerin sosyal medyaya yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın katılımcılarını 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara İlinde M.E.B'ye bağlı devlet ve özel ortaokulların 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 13-14 yaş arası 207 öğrenci (108'i kız ve 99'u erkek) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak "Genel Bilgi Formu" ile "Sosyal Medya Tutum Ölçeği" ve "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin benlik saygılarının yüksek ve sosyal medyaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin benlik saygısı arttıkça sosyal medya tutumuna yönelik sosyal izolasyon düzeyinin azaldığı, öte yandan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi azaldıkça sosyal medya tutumunun olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeylerinin erkek öğrencilere göre fazla olduğu ve devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin sosyal izolasyon düzeylerinin özel okulda öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma bulguları ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılarak yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Ergenlik, Benlik Saygısı

Jel Kodları: I20, I30, J13

Abstract

The purpose of this research is to assess the relationship between adolescents' attitudes toward social media and self-esteem. The sample of the study consistet of 207 students (108 girls and 99 boys) between ages 13-14 who study in the 7th and 8th grades of public and private secondary schools attached to the M.E.B. in Ankara in the 2019-2020 academic year. The study was designed as Correlational research model. "General Information Form", "Social Media Attitude Scale", "Rosenberg Self-Esteem Scale" were used as data collection tools. In accordance with the results of the study, it was determined that as the self-esteem of the students increased, the level of social isolation towards social media attitude decreased, and on the other hand, as the level of social isolation of the students decreased, the social media attitude was positive. It has been determined that female students' level of sharing need is higher than that of male students, and the social isolation level of students studying in public schools is higher than students studying in private schools. The findings were discussed and interpreted within the framework of the relative literature and made suggestions.

Keywords: Social Media, Adolescence, Self-Esteem

JEL Codes: I20, I30, J13

¹ Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, dckocak@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5801-8869

² Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, enmetin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9763-2896

Giriş

Sosyal etkileşim, iş birliği ve paylaşım imkanlarını sunan Web 2.0 teknolojilerinin gelişimine paralel olarak günümüzde daha farklı internet ortamları kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu bu ortamlardan biri de, web 2.0 teknolojisinin önemli bileşenlerinden ve en popüler paylaşım ortamlarından biri sayılan sosyal ağ siteleridir (Karal ve Kokoç, 2010). Kullanıcı tarafından içerik oluşturulmasına olanak sağlayan ve kullanıcılar arasında etkileşimi sağlayan tüm web tabanlı uygulamalar (Facebook, Youtube, Google+, Twitter vb.) Sosyal Medya olarak sınıflandırılabilir (Taprial & Kanwar, 2012).

Sosyal ağlar (Facebook, Twitter vb.), birçok insanın başkalarıyla etkileşim kurmak ve başkalarının neyi nasıl yaptığını görmek için ziyaret ettiği yerlerden biridir (Lee, 2014). Bununla birlikte günümüzde sosyal medya ağlarının çoğu, insanların paylaşım, oyun, işbirliği, mesaj gönderme, ağ oluşturma, medya dosyalarını yükleme/indirme gibi ihtiyaçlarını karşılamak için mobil web siteleri ve özel olarak tasarlanmış mobil uygulamalarla birlikte akıllı telefonlarla entegre edildiğinden, kullanıcılar sosyal ağlara kolayca erişebilmektedir (Taprial & Kanwar, 2012). Özellikle ergenlerin yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen sosyal ağlar, tüketim amacının dışında çevrimiçi iletişim sağlamak, içerik oluşturmak ve paylaşmak için de fırsatlar sunma olanakları bakımından ergenler tarafından benimsenmiştir (Walrave vd., 2016). Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen ve 13-17 yaş arasındaki ergenlerin sosyal medya kullanımlarını inceleyen Pew Research Araştırması 2022 raporuna göre, ergenlerin %95'inin Youtube, %67'sinin Tiktok kullandığı ve bu sırayı %62'lik oran ile Instagram kullanımının takip ettiği bildirilmektedir. Bununla birlikte araştırma, total olarak ergenlerin %35'inin Youtube, Tiktok, Instagram, Snapchat ve Facebook sosyal ağlarından en az birini hemen hemen sürekli kullandıklarını ve ergenlerin neredeyse yarısından fazlasının (%54) sosyal medyayı bırakmanın zor olacağını belirttiklerini rapor etmektedir (Pew Research, 2022). Benzer şekilde Ofcom Children and Parents: Media Use and Attitudes Raporu (2021)'na göre 12-15 yaş aralığındaki ergenlerin kendilerine ait cep telefonu (%91) ve tableti (%59) olduğunu, %87'sinin sosyal ağları kullandığını, %99'unun video paylaşım sitelerini, %60'ının canlı yayın uygulamalarını kullandığını bildirmektedir. Öte yandan raporda, 5-15 yaş grubundaki tüm katılımcıların en sık komik videolar, şakalar ve meydan okumaların olduğu içerikleri, müzik videoları, oyun eğitimleri, vlogger/influencer'a yönelik içerikleri tercih ederken 8-15 yaş grubu özelindeki katılımcıların söz konusu içerikleri izlemekle birlikte daha çok müzik videolarına yönelik içerikleri tercih ettiklerini bildirilmektedir (Ofcom Report, 2021). Araştırma raporlarının söz konusu bulguları, bugün sosyal medya kullanımının ergenler arasında neredeyse evrensel nitelikte olduğunu ve sosyal medyanın ergenlere sanal bir ortam oluşturarak kültürlerinin, eğitimlerinin genel olarak yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermekte, bununla birlikte ergenlerin birbirleriyle bağlantı kurması ve karşılıklı etkileşim kurabilmesine de olanak tanıdığını göstermektedir. Özellikle kritik bir dönem olan ergenlik dönemindeki bireyler tarafından sosyal medya kullanımının artması ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını ve sosyal medya tutumu ile ilişkili faktörlere yönelik bir anlayış getirmeyi önemli kılmaktadır.

Sağlıklı bir kişilik geliştirme sürecinde olumlu bir benlik algısına sahip olmak önemlidir. Ergenlik, benlik kavramının aile, medya, diğer insanlar, özellikle de akranlar tarafından şekillendirildiği önemli bir zamandır. Ergenlerin olumlu bir benlik algısı geliştirmesinde aile

bağlamında, öğretmen ve akranları gibi sosyal etkileşimlerinde saygı görmesi, değer görmesi ve kendisi ile ilgili olumlu geribildirimler alması gerekir (Sebastian, Burnett & Blakemore, 2008; Güngör Aytar, 2018). Sosyal ağların yaygın kullanımı, insanların sosyal ağlarda kendilerini sıklıkla başkalarıyla karşılaştırmasını beraberinde getirmekte ve bu da sosyal ağların, insanların kendilerini değerlendirebilecekleri, kendi kimliklerini geliştirebilecekleri ve başkalarıyla karşılaştırıldığında kendilerini mutlu/mutsuz veya kendilerinden memnun/doyumsuz hissedebilecekleri önemli bir platform olduğunu göstermektedir (Lee, 2014). Bu noktada ergenler tarafından benimsenen sosyal medya ile ilişkili faktörlerden özellikle ergenlikte kritik olan bireyin kendisine ilişkin değerini ve öznel değerlendirmesini ifade eden benlik saygısı (Weiten, Dunn & Yost Hammer, 2012) kavramı önem kazanmaktadır. Benlik saygısı ergenlikten genç yetişkinliğe doğru artmakta ve nispeten kararlı olmasına rağmen, çevresel uyaranlardan etkilenebilmektedir (Orth & Robins, 2012). Birçok araştırmanın bireylerin sosyal medyada kendilerini ve yaşamlarını başkalarının içerikleri ile karşılaştırdığı gerçeğini ortaya koyduğu düşünüldüğünde (Scully vd., 2023; Midgley vd., 2021), ergenlerin sosyal medyadan aldıkları geribildirimler ile yaptıkları karşılaştırmaların benlik saygısı bağlamında incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Alanyazında ergenlerin sosyal medya kullanımları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmaların çoğu sosyal medya kullanımı ile benlik saygısı arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymakta özellikle sosyal medyanın aşırı kullanımının ve sosyal karşılaştırmaların benlik saygısı ile ilişkili olduğunu raporlayan çalışmalara rastlanmaktadır (Banyai vd., 2017; Barker, 2009; Kırcaburun vd., 2019; Midgley vd., 2021; Uzun, Yıldırım ve Uzun, 2016; Valkenburg vd., 2006: 256; Woods & Scott, 2016).

Yapılan bilimsel incelemeler doğrultusunda planlanan bu çalışmada, kişilik gelişiminin önemli bir belirleyicisi olan ve ergenlik döneminde kritik bir kavram olan benlik saygısının ergenler arasından yaygın olarak kullanılan sosyal medya ve sosyal medyaya yönelik tutum bağlamında incelenmesi önem arz etmektedir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmada, ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel problemini “Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın temel problemi doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Sosyal medya tutumu öğrencilerin benlik saygısının düşük olmasına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Sosyal medya tutumu öğrencilerin benlik saygısının yüksek olmasına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin sosyal medya tutumları demografik değişkenlere (okul türü, cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi, okul dışı etkinliklere katılım, arkadaş grubuna sahip olma, cep telefonuna sahip olma sosyal ağları kullanma zamanı ve sıklığı) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin benlik saygısı demografik değişkenlere (okul türü, cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi, okul dışı etkinliklere katılım, arkadaş grubuna sahip olma, cep telefonuna

sahip olma, sosyal ağları kullanma zamanı ve sıklığı göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Araştırmanın Yöntemi

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden Tarama ve Korelasyonel araştırma modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Korelasyonel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2014).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılı Ankara ilindeki M.E.B'ye bağlı devlet ve özel ortaokulların 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen Ankara ilindeki M.E.B'ye bağlı çok sayıda devlet okulu ve özel okul ile görüşülerek araştırmaya katılma konusunda gönüllülük gösteren iki devlet okulu ve bir özel okul için M.E.B. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır (Sayı: 35853172-302.08, 23 Temmuz 2019). Evren biliniyorken tabakalı örnekleme yöntemi ile toplam 278 öğrenci katılımcı olarak belirlenmiştir. Örneklem dağılımı ağırlıklı dağıtım yöntemi kullanılarak her okula ağırlıkları oranında dağıtılmıştır.

Veriler analiz edilmeden önce eksik yanıtla ya da bazı soruların yanıtlanmaması gibi nedenlerle cevapları geçersiz sayılacak öğrencilerin (n=63) ölçekleri belirlenmiş ve bu ölçekler araştırma dışında bırakılarak 207 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

2.3. Katılımcılara İlişkin Demografik Dağılımlar

Araştırmada katılımcılara ilişkin demografik dağılımlar aşağıda Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

	n	%		n	%
Sınıf düzeyi			Cinsiyet		
7. Sınıf	117	56,5	Kız	108	52,2
8. Sınıf	90	43,5	Erkek	99	47,8
Doğuş sırası			Devam Ettiği Okul		
1. Çocuk	118	57,0	Devlet	158	76,3
2. (ve üstü) çocuk	89	43,0	Özel	49	23,7
Anne Eğitim Düzeyi			Baba Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil-İlkokul	38	18,4	Okuryazar değil-İlkokul	25	12,1
Ortaokul-Lise	116	56,0	Ortaokul-Lise	116	56,0
Üniversite-Lisansüstü	53	25,6	Üniversite-Lisansüstü	66	31,9
Kardeş sayısı					
Tek Çocuk	29	14,0			
Tek kardeş	108	52,2			
Birden fazla kardeş	70	33,8			

Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %56,5'inin 7. sınıf, %43,5'inin ise 8. sınıfta olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %52,2'si kız, %47,8'i ise erkektir.

Öğrencilerin %57'si ilk çocuk olarak doğmuşken, %43'ü ikinci veya daha sonraki çocuk olarak doğmuştur. Öğrencilerin %14'ünün kardeşi yokken, %52,2'sinin bir kardeşi, %33,8'inin ise birden fazla kardeşi vardır. Öğrencilerin %76,3'ü devlet okulunda, %23,7'si ise özel okulda eğitimini sürdürmektedir. Öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeyine bakıldığında ise %18,4'ünün annesi, %12,1'inin ise babası okuryazar değil veya ilköğretim mezunudur. %56'sının anne ve babası ortaokul veya lise mezunudur. %25,6'sının annesi, %31,9'unun ise babası üniversite veya lisansüstü mezunudur.

2.4. Veri Toplama Araçları

Genel Bilgi Formu; Örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini ve sosyal medyayı kullanma durumlarını (yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne baba eğitim düzeyi, arkadaş grubuna sahip olma durumu, sosyal bir ağ kullanma durumu, sosyal faaliyetlere katılma durumu, sosyal medyayı kullanma amacı, süresi ve sıklığına ilişkin bilgiler) belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir formdur.

Öğrencilerin benlik saygısı ile sosyal medya tutumlarını belirlemek amacıyla ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınarak araştırmada aşağıdaki ölçekler veri toplama aracı olarak kullanılmıştır:

Rosenberg Self-Esteem Scale (Benlik Saygısı Ölçeği); 1965 yılında Morris Rosenberg tarafından ergenlere yönelik benlik saygısı ölçüm aracı olarak geliştirilmiştir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması, geçerlik güvenilirlik çalışmaları Çuhadaroğlu (1985) tarafından yapılarak Türkiye'deki ergenlerde de kullanılabilir hâle getirilmiştir. Benlik saygısı ölçeği 4'lü likert tipinde 10 sorudan oluşmaktadır (1=Çok doğru, 4=Çok yanlış). Ölçekte 1, 2, 4, 6, ve 7. maddeler ters çevrilerek puanlanmıştır. Ölçekten elde edilebilecek minimum puan 1, maksimum puan ise 4'tür. Ölçekten alınan puanın artması benlik saygısının da arttığını göstermektedir.

Sosyal Medya Tutum Ölçeği, Otrar ve Arğın (2015) tarafından geliştirilen, öğrencilerin sosyal medyaya yönelik tutumlarını saptamaya yönelik 23 maddelik 4 alt boyuttan oluşan Likert (1=Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) tipinde bir ölçektir. 1, 2, 8, 16, 18 ve 20. Maddeler sosyal yetkinlik alt boyutunu, 4, 5, 6, 12, 13, 15, 17 ve 21. Maddeler paylaşım ihtiyacı alt boyutunu, 9, 10 ve 19. Maddeler öğretmenlerle ilişki alt boyutunu, 3, 7, 11, 14, 22 ve 23. Maddeler sosyal izolasyon alt boyutunu ifade etmektedir. Ölçeğin alt boyutları şu şekildedir;

Sosyal yetkinlik boyutu, sosyal medya aracılığıyla kişinin duygularını daha rahat ifade edebilmesi, arkadaşlık ilişkileri geliştirebilmesi, akranları tarafından fark edilme isteğinin doyurulması, kişilik ve saygınlık kazanma konusunda kendini yetkin hissetmesini ifade etmektedir.

Paylaşım ihtiyacı boyutu, sosyal medya aracılığıyla kişinin yazı, müzik gibi çeşitli içerikler paylaşması, bu içeriklerin akranları tarafından beğenilmesi, çeşitli içerikleri takip ederek paylaşma ve sosyal medyada düzenlenen etkinliklerden haberdar olma gibi etkinliklerle sosyal medyada zaman geçirmekten keyif alması ile ilgilidir.

Öğretmenlerle ilişki boyutu, sanal ortamda öğretmenler ile olan ilişki ile ilgili olup, kişinin sosyal medyada öğretmenlerini takip etmekten keyif alması ve öğretmenleri tarafından

takip edilmesi ile kendini değerli hissetmesini ifade etmektedir.

Sosyal izolasyon boyutu, kişinin sosyal medyayı kullanma düzeyinin kendisini ailesinden, akranlarından ve derslerinden alıkoyacak, izole edecek kadar fazla olduğunu göstermektedir.

Ölçek toplam puan vermektedir. Ölçek alt boyut puanlarının hesaplanmasında değişiklik yapılmaksızın toplanması gerekmektedir. Fakat Sosyal İzolasyon alt boyutunu oluşturan maddelerin tamamı ters maddeden oluştuğundan, sadece ölçek toplam puanının hesaplanmasında bu alt boyuta ilişkin maddelerin ters kodlanması ve hesaplamanın bu doğrultuda yapılması gerekmektedir. Ölçeğin genelinde toplam puan yükseldikçe sosyal medyaya yönelik olumlu tutum artmaktadır. Ancak sosyal izolasyon alt boyutu bağımsız olarak ele alındığında alt boyut toplam puanı arttıkça izole olmuşluk durumu artmaktadır. Ölçeğin tümü için cronbach α T=0.85 ve her bir alt boyut için hesaplanan cronbach α katsayıları 0.70'in üzerindedir (Otrar ve Arğın, 2015).

2.5. Veri Toplama İşlemi

Araştırmaya başlamadan önce tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen Ankara ilindeki M.E.B'ye bağlı çok sayıda devlet okulu ve özel okul ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılma konusunda gönüllülük gösteren iki devlet okulu ve bir özel okul için Milli Eğitim Bakanlığı Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın uygulamaları doğrudan araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı okullara giderek öncelikle okul yöneticilerine araştırmanın amacı hakkında gerekli bilgilendirmeler yapmıştır. Her bir okuldan ulaşılmaması beklenen ağırlıklı dağıtım oranındaki öğrenci sayısı araştırmacı tarafından belirtilmiş ve okul yönetimince araştırmaya dâhil edilecek sınıflar seçilmiştir. Ardından ebeveynler için Aydınlatılmış Onam Formu, Ebeveyn Beyanı ve öğrenciler için yeterli sayıda Çocuk Rıza Formu ailelere iletilmek üzere araştırmacı tarafından okul yöneticilerine iletilmiştir. Formların ebeveynlere ve çocuklara iletilmesi için iki hafta süre tanınmıştır. İki hafta sonunda okul yönetimince ebeveynlere ve çocuklara iletilen formlardan gelen olumlu yanıtlar araştırmacı tarafından okullara gidilerek toplanmıştır. Okul yönetiminin uygun gördüğü gün ve saatte randevu alınarak okula gidilmiştir. Araştırmaya katılacak olan öğrenciler ile tanışılmış ve araştırmanın amacı ile araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu öğrencilere araştırmacı tarafından bildirilmiştir. Ebeveyn onayı ve Çocuk Rıza formu onayı olan öğrencilerin gönüllü katılımları sağlanarak öğrencilere Genel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği araştırmacı tarafından öğrencilere toplu hâlde yaklaşık 30 dakikada uygulanmış ve araştırmacı tarafından aynı gün tekrar teslim alınmıştır. Uygulamaların okul idaresince eğitim-öğretim faaliyetlerini etkilemeyecek şekilde uygun görülen saatler içerisinde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Bu yöntem ile örneklem grubunda yer alan üç okula toplam 300 form dağıtılmış ve çalışmaya katılmalarına aileleri tarafından onay verilen toplam 270 ortaokul öğrencisine anketler ve ölçekler uygulanmıştır. Uygulamalar sonrasında eksik yanıtlama ya da bazı soruların yanıtlanmaması gibi nedenlerle cevapları geçersiz sayılacak öğrencilerin (n=63) ölçekleri belirlenmiş ve bu ölçekler araştırma dışında bırakılarak 207 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur.

2.6. Verilerin Analizi

Araştırma verileri IBM SPSS 24 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada öncelikle öğrencilerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları elde edilmiştir. Daha sonra araştırma değişkenleri olan sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve benlik saygısına ilişkin tanımlayıcı bulgular gösterilmiş, normallik ve güvenilirlik bulgularına bakılmıştır.

Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken ikili karşılaştırmalarda verilerin normal dağılımı durumunda parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi ve kullanılmıştır. İki den fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında verilerin normal dağılımı durumunda parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi kullanıldığı durumlarda varyansların homojenliği varsayımını sağlamak için Levene testi uygulanmıştır. Varsayımın karşılanmadığı durumlarda bağımsız örneklem t-testindeki düzeltmelerden faydalanılarak ilgili sonuçlar dikkate alınmıştır. Tek yönlü varyans analizinde gruplar arasındaki anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla varyansların homojen dağıldığı durumlarda Bonferroni Post-hoc testi, homojen dağılmadığı durumlarda ise Tamhane T-2 Post-hoc testi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarının yorumlanmasında anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesi ve amaçları dikkate alınarak, veri toplama araçları yoluyla katılımcılardan toplanan verilerin analizleri yer almaktadır.

Tablo 2

Öğrencilerin Okul Dışı Etkinliklere Katılım Durumuna İlişkin Bilgiler

	N	%
Okul dışı etkinlikler		
Spor	105	50,7
Sanat	38	18,4
Enstrüman çalmak	11	5,3
Bilgisayar oynamak	12	5,8
Kursa gitmek	75	36,2
Arkadaş grubuna sahip olmak	189	91,3
Kitap okuma sıklığı		
Hiç kitap okumam	42	20,3
Her gün düzenli kitap okurum	36	17,4
Haftada birkaç gün kitap okurum	129	62,3

Tablo 2’de öğrencilerin okul dışı etkinliklere katılım durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %50,7’sinin spor ile ilgilendiği, %18,4’ünün sanat ile ilgilendiği, %5,3’ünün enstrüman çaldığı, %5,8’inin bilgisayar oynadığı, %36,2’sinin kursa gittiği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %91,3’ü bir arkadaş grubuna sahiptir.

Öğrencilerin kitap okuma sıklığına ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin %62,3’ünün haftada birkaç gün kitap okuduğu görülürken, %17,4’ünün her gün düzenli kitap okuduğu ve %20,3’ünün ise hiç kitap okumadığı gözlenmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların cep telefonu ve sosyal ağ kullanma durumlarına ilişkin bilgiler

	N	%
Cep telefonu kullanma		
Evet	179	86,5
Hayır	28	13,5
Sosyal Ağ kullanım zamanı		
0-1 yıldır	21	10,1
1-2 yıldır	69	33,3
3-4 yıldır	55	26,6
4 yıl ve üzeri	62	30,0
Sosyal Ağ kullanma sıklığı		
Gün içinde sıklıkla	107	51,7
Günde birkaç kez	74	35,7
Haftada birkaç/hafta sonları	26	12,6
TOPLAM	207	100,0

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde öğrencilerin %86,5'inin cep telefonu kullandığı görülmektedir. Öğrencilerin %10,1'i sosyal ağları 1 yıldan kısa süredir kullanmakta iken, %33,3'ü 1-2 yıldır, %26,6'sı 3-4 yıldır, %30'u ise 4 yıldan uzun süredir kullandığını belirtmiştir. Öğrencilerin %51,7'i sosyal ağları gün içinde sıklıkla kullandığını belirtirken, %35,7'si günde birkaç kez kullandığını, %12,6'sı ise haftada birkaç kez veya hafta sonları kullandığını belirtmiştir.

Tablo 4

Sosyal Medya Tutum Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Tanımlayıcı Bulguları

	N	Min	Maks	Ort.	SS
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	207	2,09	4,83	3,49	,50
Sosyal yetkinlik	207	1,00	5,00	2,89	,74
Sosyal izolasyon	207	1,00	4,67	2,25	,84
Paylaşım ihtiyacı	207	1,00	5,00	3,63	,81
Öğretmenlerle ilişki	207	1,00	5,00	2,60	1,10
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	207	1,30	4,00	3,06	,51

Tablo 4'te araştırma değişkenlerine yönelik tanımlayıcı bulgular gösterilmiştir. Bulunan sonuçlara göre sosyal medya tutum ölçeğinden öğrencilerin ortalama $3,49 \pm 0,50$ puan aldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra sosyal medya tutum ölçeğinin sosyal yetkinlik alt boyutundan öğrenciler ortalama $2,89 \pm 0,74$ puan alırken, sosyal izolasyon alt boyutundan ortalama $2,25 \pm 0,84$ puan, paylaşım ihtiyacı alt boyutundan ortalama $3,63 \pm 0,81$ puan ve öğretmenlerle ilişki alt boyutundan ortalama $2,60 \pm 1,10$ puan almışlardır. Rosenberg benlik saygısı ölçeğinden ise öğrencilerin ortalama $3,06 \pm 0,51$ puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 5

Sosyal Medya Tutum Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Normallik ve Güvenilirlik Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık	α
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	-,284	-,080	,817
Sosyal yetkinlik	-,009	-,220	,614
Sosyal izolasyon	,696	-,073	,812
Paylaşım ihtiyacı	-,546	,085	,780
Öğretmenlerle ilişki	,117	-,932	,753
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	-,434	-,171	,806

Tablo 5'te araştırma değişkenlerinin normallik ve güvenilirlik değerleri görülmektedir.

Değişkenlerin normal dağılıma uyum gösterme durumları çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılarak tespit edilmiştir. Bu değerlerin $\pm 1,5$ aralığında olması değişkenlerin normal dağılıma uyum sağladığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bundan dolayı araştırma değişkenlerine yönelik olarak yapılacak analizlerde parametrik analiz yöntemleri kullanılacaktır.

Değişkenlerin güvenilirlik değerleri Cronbach'salpa katsayılarına bakılarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında sosyal yetkinlik haricindeki değişkenlerin güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Sosyal medya tutumu	Sosyal yetkinlik	Sosyal izolasyon	Paylaşım ihtiyacı	Öğretmenlerle ilişki	Benlik Saygısı
Sosyal medya tutumu	r	1					
	p						
Sosyal yetkinlik	r	,759	1				
	p	,000					
Sosyal izolasyon	r	-,350	-,186	1			
	p	,000	,007				
Paylaşım ihtiyacı	r	,895	,536	-,305	1		
	p	,000	,000	,000			
Öğretmenlerle ilişki	r	,421	,163	,066	,282	1	
	p	,000	,019	,344	,000		
Benlik Saygısı	r	-,052	-,134	-,137	-,028	,022	1
	p	,459	,054	,049	,689	,748	

Tablo 6'da sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında sosyal medya tutumu ile benlik saygısı arasında anlamlı düzeyde bir korelasyon bulunmadığı görülmüştür, $r = -,052$, $p > ,05$.

Sosyal medya tutumu ile sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyonlar bulunmuştur, sırasıyla $r = ,759$, $,895$, $,421$, $p < ,05$. Buna karşın sosyal medya tutumu ile sosyal izolasyon alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir, $r = -,350$, $p < ,05$.

Sosyal medya tutumu alt boyutlarından sosyal izolasyon değişkeni ile sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı ve benlik saygısı değişkenleri arasında negatif yönlü anlamlı korelasyonlar bulunmuştur, sırasıyla $r = -,186$, $-,305$, $-,137$, $p < ,05$. Buna göre öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi azaldıkça, sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeyleri artmaktadır. Ayrıca benlik saygısı arttıkça sosyal izolasyon düzeyinin de azaldığı görülmektedir.

Bunların yanı sıra sosyal yetkinlik değişkeni ile paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyonlar bulunmuştur, sırasıyla $r = ,536$, $,163$, $p < ,05$. Bu sonuç-öğrencilerin sosyal yetkinlik düzeyi arttığında paylaşım ihtiyacı düzeyleri ve öğretmenlerle ilişki düzeylerinde artış olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde öğretmenlerle ilişki değişkeni ile paylaşım ihtiyacı değişkeni arasında pozitif yönlü anlamlı bir korelasyon bulunmuştur, $r = ,282$, $p < ,05$. Buna göre öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeyleri arttığında öğretmenlerle ilişki düzeyleri de artış göstermektedir.

Tablo 7

Katılımcıların Cinsiyeti İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t	p
Sosyal yetkinlik	Kız	108	2,93	,70	,949	,344
	Erkek	99	2,83	,78		
Sosyal izolasyon	Kız	108	2,30	,87	,927	,355
	Erkek	99	2,19	,81		
Paylaşım ihtiyacı	Kız	108	3,76	,75	2,341	,020
	Erkek	99	3,50	,84		
Öğretmenlerle ilişki	Kız	108	2,65	1,07	,631	,529
	Erkek	99	2,55	1,13		
Benlik saygısı	Kız	108	3,01	,50	-1,286	,200
	Erkek	99	3,11	,53		

Tablo 7’de cinsiyet ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda paylaşım ihtiyacı değişkeninin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, $t = 2,341, p < ,05$. Bu sonuca göre kız öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeylerinin erkek öğrencilere göre fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 8

Okul Türü İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Okul türü	N	Ort.	SS	t	p
Sosyal yetkinlik	Devlet okulu	158	2,81	,73	-2,687	,008
	Özel okul	49	3,13	,71		
Sosyal izolasyon	Devlet okulu	158	2,32	,88	2,808	,006
	Özel okul	49	2,00	,64		
Paylaşım ihtiyacı	Devlet okulu	158	3,56	,84	-3,013	,003
	Özel okul	49	3,89	,61		
Öğretmenlerle ilişki	Devlet okulu	158	2,54	1,12	-1,441	,151
	Özel okul	49	2,80	,99		
Benlik saygısı	Devlet okulu	158	3,08	,49	1,213	,227
	Özel okul	49	2,98	,57		

Tablo 8’de okul türü ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve paylaşım ihtiyacı değişkenlerinin okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, sırasıyla $t = -2,687, 2,808, -3,013, p < ,05$. Bu sonuçlara göre devlet okulunda okuyan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeyleri, özel okulda okuyan öğrencilere göre daha düşükken, sosyal izolasyon düzeyleri özel okulda okuyan öğrencilerden yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 9

Anne Eğitim Düzeyi İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Anne eğitim düzeyi	N	Ort.	SS	F	p
Sosyal yetkinlik	Okuryazar değil/ilkokul	38	2,54	,71	7,154	,001
	Ortaokul/lise	116	2,89	,73		
	Üniversite ve üstü	53	3,12	,69		
Sosyal izolasyon	Okuryazar değil/ilkokul	38	2,46	,98	5,181	,006
	Ortaokul/lise	116	2,31	,82		
	Üniversite ve üstü	53	1,95	,69		

Tablo 10'un Devamı

	Anne eğitim düzeyi	N	Ort.	SS	F	p
Paylaşım ihtiyacı	Okuryazar değil/ilkokul	38	3,19	,97	8,907	,000
	Ortaokul/lise	116	3,67	,76		
	Üniversite ve üstü	53	3,88	,64		
Öğretmenlerle ilişki	Okuryazar değil/ilkokul	38	2,54	1,23	,775	,462
	Ortaokul/lise	116	2,55	1,11		
	Üniversite ve üstü	53	2,76	,94		
Benlik saygısı	Okuryazar değil/ilkokul	38	3,13	,56	,509	,602
	Ortaokul/lise	116	3,05	,46		
	Üniversite ve üstü	53	3,02	,59		

Tablo 9'da anne eğitim düzeyi ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve paylaşım ihtiyacı değişkenlerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, sırasıyla $F(2, 204) = 7,154, 5,181, 8,907, p < ,05$. Bulunan sonuçlara göre annesi okuryazar olmayan veya ilkokul mezunu olan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin, annesi ortaokul-lise-üniversite ve üstü eğitim düzeyinde olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu bulunmuştur. Öte yandan, annesi üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri, annesi okuryazar olmayan veya ilkokul-ortaokul-lise mezunu olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Tablo 11

Baba Eğitim Düzeyi ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Baba eğitim düzeyi	N	Ort.	SS	F	p
Sosyal yetkinlik	Okuryazar değil/ilkokul	25	2,55	,63	4,308	,015
	Ortaokul/lise	116	2,87	,73		
	Üniversite ve üstü	66	3,04	,75		
Sosyal izolasyon	Okuryazar değil/ilkokul	25	2,74	1,12	7,486	,001
	Ortaokul/lise	116	2,28	,80		
	Üniversite ve üstü	66	2,01	,70		
Paylaşım ihtiyacı	Okuryazar değil/ilkokul	25	3,18	,88	5,732	,004
	Ortaokul/lise	116	3,63	,79		
	Üniversite ve üstü	66	3,81	,75		
Öğretmenlerle ilişki	Okuryazar değil/ilkokul	25	2,67	1,11	,502	,606
	Ortaokul/lise	116	2,53	1,10		
	Üniversite ve üstü	66	2,69	1,09		
Benlik saygısı	Okuryazar değil/ilkokul	25	3,05	,58	1,728	,180
	Ortaokul/lise	116	3,11	,44		
	Üniversite ve üstü	66	2,97	,59		

Tablo 10'da baba eğitim düzeyi ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve paylaşım ihtiyacı değişkenlerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir, sırasıyla $F(2, 204) = 4,308, 7,486, 5,732, p < ,05$. Bulunan sonuçlara göre babası okuryazar olmayan veya ilkokul mezunu olan öğrencilerin sosyal yetkinlik düzeylerinin, babası üniversite ve üstü eğitim düzeyinde olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu bulunmuştur. Öte yandan, babası üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri, babası okuryazar olmayan veya ilkokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Ayrıca, babası üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin paylaşım

ihtiyacı düzeyleri, babası okuryazar olmayan veya ilkokul-ortaokul-lise mezunu olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 12

Katılımcıların Cep Telefonu Kullanma Durumu İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Cep telefonu kullanma	N	Ort.	SS	t	p
Sosyal yetkinlik	Evet	179	2,88	,75	-,150	,881
	Hayır	28	2,91	,67		
Sosyal izolasyon	Evet	179	2,25	,83	,186	,853
	Hayır	28	2,22	,91		
Paylaşım ihtiyacı	Evet	179	3,63	,84	-,020	,984
	Hayır	28	3,64	,54		
Öğretmenlerle ilişki	Evet	179	2,52	1,09	-2,550	,011
	Hayır	28	3,08	1,03		
Benlik saygısı	Evet	179	3,06	,52	,420	,675
	Hayır	28	3,02	,47		

Tablo 11’de cep telefonu kullanma durumu ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda öğretmenlerle ilişki değişkeninin cep telefonu kullanma göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, $t = -2,550$, $p < ,05$. Bu sonuca göre cep telefonu kullanmayan öğrencilerin öğretmenlerle ilişki düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 13

Katılımcıların Sosyal Ağ Kullanım Zamanı ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Sosyal Ağ kullanım zamanı	N	Ort.	SS	F	p
Sosyal yetkinlik	0-1 yıl	21	2,55	,70	2,672	,049
	1-2 yıl	69	2,80	,73		
	3-4 yıl	55	2,99	,74		
	4 yıl ve üzeri	62	3,00	,72		
Sosyal izolasyon	0-1 yıl	21	2,34	1,10	1,646	,180
	1-2 yıl	69	2,35	,86		
	3-4 yıl	55	2,30	,73		
	4 yıl ve üzeri	62	2,05	,80		
Paylaşım ihtiyacı	0-1 yıl	21	3,29	,78	1,611	,188
	1-2 yıl	69	3,68	,81		
	3-4 yıl	55	3,61	,78		
	4 yıl ve üzeri	62	3,72	,82		
Öğretmenlerle ilişki	0-1 yıl	21	2,73	1,08	,287	,834
	1-2 yıl	69	2,51	1,09		
	3-4 yıl	55	2,62	1,01		
	4 yıl ve üzeri	62	2,63	1,20		
Benlik saygısı	0-1 yıl	21	3,02	,49	,154	,927
	1-2 yıl	69	3,03	,53		
	3-4 yıl	55	3,07	,53		
	4 yıl ve üzeri	62	3,09	,49		

Tablo 12’de sosyal ağ kullanım zamanı ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında sosyal yetkinliğin sosyal ağ kullanım zamanına göre anlamlı

bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, $F_{(3, 203)} 2,672, p < ,05$. Bulunan sonuca göre sosyal ağları bir yıldan az süredir kullanan öğrencilerin sosyal yetkinliklerinin, sosyal ağları üç yıldan uzun süredir kullanan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 14

Katılımcıların Sosyal Ağ Kullanma Sıklığı İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Sosyal Ağ kullanma sıklığı	N	Ort.	SS	F	p
Sosyal yetkinlik	Gün içinde sıklıkla	107	3,08	,75	10,157	,000
	Günde birkaç kez	74	2,74	,63		
	Haftada birkaç/hafta sonları	26	2,47	,71		
Sosyal izolasyon	Gün içinde sıklıkla	107	2,19	,75	4,165	,017
	Günde birkaç kez	74	2,18	,86		
	Haftada birkaç/hafta sonları	26	2,69	1,04		
Paylaşım ihtiyacı	Gün içinde sıklıkla	107	3,91	,73	16,949	,000
	Günde birkaç kez	74	3,42	,78		
	Haftada birkaç/hafta sonları	26	3,10	,73		
Öğretmenlerle ilişki	Gün içinde sıklıkla	107	2,54	1,13	,944	,391
	Günde birkaç kez	74	2,73	1,11		
	Haftada birkaç/hafta sonları	26	2,45	,89		
Benlik saygısı	Gün içinde sıklıkla	107	3,03	,54	1,271	,283
	Günde birkaç kez	74	3,13	,41		
	Haftada birkaç/hafta sonları	26	2,97	,65		

Tablo 13'te sosyal ağ kullanma sıklığı ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve paylaşım ihtiyacı değişkenlerinin sosyal ağ kullanma sıklığına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, sırasıyla $F_{(2, 204)} = 10,157, 4,165, 16,949, p < ,05$. Bulunan sonuçlara göre gün içinde sıklıkla sosyal ağ kullanan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin, günde birkaç kez, haftada birkaç kez veya hafta sonları sosyal ağ kullanan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, haftada birkaç kez veya hafta sonları sosyal ağ kullanan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri, gün içinde sıklıkla veya günde birkaç kez sosyal ağ kullanan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 15

Katılımcıların Sanat Etkinliklerine Katılma Durumu İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Sanat	N	Ort.	SS	t	p
Sosyal yetkinlik	Katılıyor	39	3,14	,61	2,439	,016
	Katılmıyor	168	2,83	,75		
Sosyal izolasyon	Katılıyor	39	1,95	,65	-2,936	,004
	Katılmıyor	168	2,32	,87		
Paylaşım ihtiyacı	Katılıyor	39	3,94	,61	3,192	,002
	Katılmıyor	168	3,56	,83		
Öğretmenlerle ilişki	Katılıyor	39	2,83	1,09	1,461	,146
	Katılmıyor	168	2,55	1,09		
Benlik saygısı	Katılıyor	39	3,19	,53	1,736	,084
	Katılmıyor	168	3,03	,51		

Tablo 14'te sanat etkinliklerine katılım durumu ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi ile

incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve paylaşım ihtiyacı değişkenlerinin sanat etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, sırasıyla $t = 2,439, -2,936, 3,192, p < ,05$. Bu sonuçlara göre sanat etkinliklerine katılan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin katılmayan öğrencilere kıyasla fazla olduğu, sosyal izolasyon düzeylerinin daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 16

Kursa Gitme Durumu ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Kurs	N	Ort.	SS	t	p
Sosyal yetkinlik	Gidiyor	75	2,84	,74	-,674	,501
	Gitmiyor	132	2,91	,74		
Sosyal izolasyon	Gidiyor	75	2,16	,81	-1,176	,241
	Gitmiyor	132	2,30	,86		
Paylaşım ihtiyacı	Gidiyor	75	3,57	,87	-,876	,382
	Gitmiyor	132	3,67	,76		
Öğretmenlerle ilişki	Gidiyor	75	2,70	1,24	,922	,358
	Gitmiyor	132	2,54	1,01		
Benlik saygısı	Gidiyor	75	3,16	,50	2,134	,034
	Gitmiyor	132	3,00	,52		

Tablo 15’te kursa gitme durumu ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda benlik saygısı değişkeninin sanat etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, $t = 2,134, p < ,05$. Bu sonuca göre bir kursa giden öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin bir kursa gitmeyen öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 17

Katılımcıların Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumu İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Arkadaş grubu	N	Ort.	SS	t	p
Sosyal yetkinlik	Var	189	2,91	,74	1,833	,068
	Yok	18	2,58	,65		
Sosyal izolasyon	Var	189	2,20	,80	1,979	,063
	Yok	18	2,72	1,09		
Paylaşım ihtiyacı	Var	189	3,68	,81	2,484	,014
	Yok	18	3,19	,66		
Öğretmenlerle ilişki	Var	189	2,59	1,08	-,276	,783
	Yok	18	2,67	1,25		
Benlik saygısı	Var	189	3,07	,51	1,120	,264
	Yok	18	2,93	,51		

Tablo 16’da bir arkadaş grubuna sahip olma durumu ile sosyal medya tutum ölçeği alt boyutları ve Rosenberg benlik saygısı ölçeği arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda paylaşım ihtiyacı değişkeninin bir arkadaş grubuna sahip olma durumu göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir, $t = 2,484, p < ,05$. Bu sonuca göre bir arkadaş grubuna sahip olan öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeylerinin bir arkadaş grubuna sahip olmayan öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür.

Bulunan bu sonuçların dışında sınıf düzeyi, doğum sırası, kardeş sayısı, spor etkinliklerine katılma durumu, enstrüman çalma ve bilgisayar oyunu oynama durumlarının,

öğrencilerin sosyal medya tutumları ve benlik saygılarına göre farklılık göstermediği bulunmuştur, $p > ,05$.

4. Tartışma

Bu bölümde Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülen araştırma kapsamında elde edilen bulgular, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının (%100) sosyal ağ kullandığı ve %86,5'inin cep telefonu kullandığı belirlenmiştir. Ofcom Children and Parents: Media Use and Attitudes Raporu (2021)'na göre 12-15 yaş aralığındaki ergenlerin kendilerine ait cep telefonu (%91) ve tableti (%59) olduğunu, %87'sinin sosyal ağları kullandığını ortaya koymaktadır. Dünya genelinde dijital mecraların kullanımındaki bu oranlar, dijitalleşen dünyanın doğal bir getirisi olarak düşünülmeyle birlikte söz konusu araştırma bulguları da bu tespiti destekler niteliktedir. Bununla birlikte 8-18 yaş aralığındaki çocuk ve ergenlerin ekran sürelerinin ülkeler arası incelendiği Common Sense Media (2019) Raporu'na göre, katılımcıların %53'ü 11 yaşında kendine ait bir cep telefonuna sahip olup, bu oranın yaş arttıkça artış gösterdiği belirlenmiştir; 13 yaşta %72, 14 yaşta %81 ve 15 yaşta %83 (Rideout&Robb, 2019: 5).

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu öğrencilerin %10,1'inin 1 yıldan kısa süredir, %33,3'ünün 1-2 yıldır, %26,6'sının 3-4 yıldır ve %30'unun ise 4 yıldan uzun süredir sosyal ağları kullandığı yönünde olmuştur. Söz konusu bulgu, öğrencilerin çoğunluğunun (%33,3) 13-14 yaşından 1-2 yıl önce yani ortalama 11 yaşından itibaren sosyal medyayı ilk kez kullanmaya başladıklarını düşündürür niteliktedir. Araştırma bulguları Okumuş ve Parlar (2018), 5., 6.,7. ve 8. sınıfta öğrenim gören çocukların sosyal medyayı kullanma amaçları ile ebeveyn tutumlarını inceledikleri çalışma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Okumuş ve Parlar (2018: 10) öğrencilerin, %86'sının sosyal medya sitesine üye olduğunu ve öğrencilerin %26'sının 4 yıldan fazla süredir sosyal medya araçlarını kullandığını tespit etmiştir. Common Sense Media (2019: 6) Raporu'na göre 13 yaşından önce sosyal medyayı ilk kez kullanma oranı %28, 13-14 yaşta %43, 15-18 yaşta %30 ve sosyal medyayı ilk kez kullanmaya başlama yaşı ortalama olarak 14 olarak tespit edilmiştir. Sosyal medyayı ilk kez kullanma yaşının söz konusu araştırmada daha erken yaşta başladığı görülmektedir. Bu farklılığın, söz konusu araştırmadaki katılımcıların kendilerine ait cep telefonuna sahip olma oranlarındaki yüksekliğin (%86,5) ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma sonuçlarında (Pew Research, 2022; Ofcom Children and Parents: Media Use and Attitudes Report, 2021) da ortaya konulduğu üzere 13 yaşından önce ergenlerin cep telefonu/tablet sahibi olmalarının doğal bir sonucu kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Sosyal medya hesabına sahip olabilmek için 13 yaş sınırının kabul edildiği günümüzde, 13 yaş öncesinde sosyal medya hesabına sahip olan çocukların farklı araştırma bulgularıyla belirlenmesinin, bu konuda yeterli denetimin olmadığı yönünde bir şüphe oluşturmaktadır.

Diğer yandan araştırmada öğrencilerin %51,7'sinin sosyal ağları gün içinde sıklıkla kullandığı belirlenirken, %35,7'sinin günde birkaç kez kullandığı, %12,6'sının ise haftada birkaç kez veya hafta sonları sosyal medyayı kullandığını tespit edilmiştir. Benzer şekilde Pew Research (2022) araştırma raporu da ergenlerin %48'inin neredeyse sürekli sosyal ağları kullandığını ortaya koymuştur. Sosyal medyanın kullanıcılara kendini ifade etme, sanal

paylaşım, oyun vb. çoklu etkileşim unsurları sunmasının (Akıncı Vural& Bat, 2010: 3349), dünya genelindeki bireylerin %58.4'ünün aktif sosyal medya kullanıcıları olmasına (We Are Social, 2022), bunun bir sonucu olarak bireylerin günlük yaşamlarında sosyal medyayı daha sıklıkla kullanılmalarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medyaya yönelik tutumlarının olumlu ($3,49 \pm 0,50$) ve benlik saygılarının yüksek ($3,06 \pm 0,51$) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin erken ergenlik döneminin (10-13 yaş) sonu ile orta ergenlik (14-17 yaş) döneminin başında olmalarına bağlı olarak benlik saygılarının daha sabit hale geldiği söylenebilir. Vossen & Valkenburg (2016: 123) 942 ergen üzerinde gerçekleştirdikleri boylamsal bir araştırmada uzun süre sosyal medyaya maruz kalan ergenlerin zamanla empati duygularını artırdığını ve sosyal medya kullanımının ergenlerin kendi duygularını ve başkalarının duygularını ifade etme yeteneğini artırdığını ortaya koymuşlardır. Söz konusu araştırmada ergenlerin sosyal medya tutumlarının olumlu oluşu, sosyal medyanın daha çok olumsuz etkileri olabileceğine yönelik eğilimlerin aksine, sosyal ağlar aracılığıyla ergenlerin kendisinin ve başkalarının duygu ve düşünceleri ile yaşantılarına yönelik farkındalık ve empati geliştirmesinin bir sonucu olabilir.

Araştırma bulgularına bakıldığında, sosyal medyaya yönelik olumlu tutum arttıkça, sosyal izolasyon düzeyi azalmaktadır. Eni (2017), ergenlerin yalnızlık algıları ile sosyal medya tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, algılanan yalnızlık düzeyi arttıkça, sosyal medyaya ilişkin olumlu tutumun arttığını ortaya koymuştur (Eni, 2017: 64). Bu bulgu, araştırma bulgumuzun tersi bir sonucu ifade etmektedir. Araştırma bulgusuna göre, öğrencilerin ailesinden, arkadaşlarından izole olacak derecede sosyal medya kullanım düzeyine sahip olmadığı, aksine aile ve akranları ile olan iletişimlerinin artması ve okul başarısının, sosyal medyaya yönelik tutumu olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Öte yandan araştırmada öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı arttıkça sosyal izolasyon düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra öğrencilerin sosyal yetkinlik düzeyi arttığında paylaşım ihtiyacı düzeyleri ve öğretmenlerle ilişki düzeyleri de artış göstermektedir. Benzer şekilde öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeyleri arttığında öğretmenlerle ilişki düzeyleri de artış göstermektedir. Bu bulgular ergenlik döneminde özellikle akran ilişkilerinin kimlik kazanımı açısından önemli bir referans kaynağı olduğu dönemde, öğrencilerin sosyal ağlar aracılığıyla kişisel fikirlerini akranları ve diğer insanlarla paylaşmayı sıklıkla tercih ettikleri ve bundan memnun olduklarını gösterir niteliktedir. Yapılan araştırmalar ergenlerin sosyal medyayı kullanmaya yönelik motivasyonlarında akran etkileşimini sürdürmek, yakın arkadaşlık ilişkilerine sahip olma amaçlarının önemli etkenler olduğunu ortaya koymaktadır (Wilcox & Stephen, 2012; Decieux vd., 2019: 000).

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin benlik saygısı arttıkça sosyal izolasyon düzeylerinin de azaldığı sonucuna varılmıştır. Şahin ve Öztoprak (2019: 373) yaptıkları çalışmada, benlik saygısı düşük olan ergenlerin sosyal medya bağımlılık seviyelerinin, benlik saygısı yüksek olan ergenlerinkinden daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Davis (2013: 2289), ergenlerin kimlik gelişimini kişiler arası ilişkiler ve sosyal medya kullanımı açısından incelediği araştırmasında, arkadaşlarıyla iletişim kurmak için çevrimiçi olmanın, ergenlerin kimlik duygusunda daha olumlu bir rol oynadığını ve çevrimiçi akran iletişiminin, arkadaşlık

kalitesi üzerindeki olumlu etkisi sayesinde dolaylı olarak benlik kavramını etkilediğini tespit etmiştir. Söz konusu bulgular, araştırma bulgusunu destekler nitelikte olup benlik saygısının aile, akran ve medya etkisi ile şekillendiği göz önünde bulundurulduğunda, benlik saygısı düşük olan ergenlerin, kendilerini açma, arkadaşları veya ailesi ile etkileşimlerinde yetersiz olmaları nedeniyle daha izole olduklarını, buna bağlı olarak sosyal medyayı daha yoğun bir şekilde kullanmayı tercih ettiklerini düşündürür niteliktedir.

Araştırmada kız öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeylerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yanık Düşünceli (2016: 60) de lise öğrencilerinin sosyal medya tutumu ile kişilik özelliklerini incelediği çalışmasında, kız ergenlerin paylaşım ihtiyacının erkek ergenlere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Otrar & Argın (2014: 17) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin paylaşım ihtiyacı alt boyutundan aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermediğini belirlemiştir. Valkenburg, Sumter & Peter (2011: 264), kızların hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamda kendini açma davranışlarının 10-11 yaşlarında ve erken ergenlikte (12-13) keskin bir artış gösterdiğini, buna karşın erkeklerde kendini açma davranışının 2 yıl sonra ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, araştırmadan elde edilen bulgunun literatür ile paralellik gösterir nitelikte olduğu söylenebilir. Buna göre, kız ergenlerin erkek ergenlere oranla daha fazla paylaşım ihtiyacı göstermesinin; kız ergenlerin cinsiyet farklılığına bağlı olarak erkeklere göre sosyal medyada kendilerini ifade etmeye daha erken başlamaları ve yine erkeklere oranla ergenlik döneminde akranlarıyla daha fazla etkileşimde bulunmayı tercih etmelerinin doğal bir sonucu olarak düşünülebilir.

Araştırmada, devlet okulunda okuyan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeyleri, özel okulda okuyan öğrencilere göre düşük iken, sosyal izolasyon düzeyleri özel okulda okuyan öğrencilerden yüksek olarak bulunmuştur. Davis (2013: 2289), arkadaşlık kalitesinin çevrimiçi akran iletişimi ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Özel okula devam eden öğrencilerin devlet okuluna devam eden öğrencilere göre daha fazla paylaşım ve sosyal yetkinlik ihtiyacının olması, arkadaşlık ilişkilerinin kalitesine bağlı olarak çevrimiçi iletişimlerinde de daha aktif olduklarını ve buna bağlı olarak sanal ortamda da kendilerini daha rahat ortaya koyabilme konusunda daha yetkin olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte devlet okulu öğrencilerinin arkadaşlık ilişkilerinin ve çevrimiçi akran iletişimlerinin sınırlı olmasına paralel olarak sosyal medyada daha az içerik paylaşma, duygularını ifade etme ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirme konularında kendilerini yeterli hissetmediklerini düşündürmektedir. Öte yandan devlet okuluna devam eden öğrencilerin sosyal izolasyon düzeylerinin özel okulda okuyan öğrencilere göre daha yüksek olması, devlet okulu öğrencilerinin sosyal medyayı ailelerinden, akranlarından uzak kalacak boyutta kullandıklarını ve sosyal yaşamlarında da arkadaşlık ilişkilerinin yeterli olmayışından kaynaklı olarak sosyal izolasyon boyutunda sosyal medyayı kullandıklarını düşündürür niteliktedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre, annesi okuryazar olmayan veya ilkökul mezunu olan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin, annesi ortaokul-lise-üniversite ve üstü eğitim düzeyinde olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu bulunmuştur. Öte yandan, annesi üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri, annesi okuryazar olmayan veya ilkökul-ortaokul-lise mezunu olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Benzer şekilde babası okuryazar olmayan veya ilkökul mezunu olan öğrencilerin sosyal yetkinlik düzeylerinin, babası üniversite

ve üstü eğitim düzeyinde olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu bulunmuştur. Öte yandan, babası üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri, babası okuryazar olmayan veya ilkökul mezunu olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Ayrıca, babası üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olan öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeyleri, babası okuryazar olmayan veya ilkökul-ortaokul-lise mezunu olan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Söz konusu bulgular ışığında anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin sosyal izolasyon düzeylerinin azaldığı, buna karşın öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Okumuş ve Parlar (2018: 8), öğrencilerin sosyal medya kullanım amaçları ile ebeveyn tutumlarını inceledikleri araştırmalarında ebeveynlerin, sosyal medya kullanırken çocuklarını kontrol ettiklerini ve takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu ışığında, eğitim seviyesi yüksek olan ailelerin çocuklarını sosyal medyada daha sıkı kontrol etmiş olabileceklerini düşündürmektedir.

Araştırmada sosyal ağları 1 yıldan az süredir kullanan öğrencilerin sosyal yetkinliklerinin, sosyal ağları 3 yıldan uzun süredir kullanan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Schmeichel vd. (2018: 4) ergenlerin sosyal medya kullanımını inceledikleri literatür çalışmalarında, sosyal medyanın, ergenlerin kendilerini buldukları bir gerçeklik olgusu olduğunu ve sosyal medya platformlarının ergenlerin bu ihtiyaçlarına yönelik olarak içerikler sunduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda sosyal ağları üç yıldan uzun süredir kullanan öğrencilerin sosyal ağları 1 yıldan az süredir kullanan öğrencilere göre sosyal yetkinliklerinin daha yüksek olması, bu öğrencilerin sosyal medya kullanımındaki hakimiyetlerinin artması ile sosyal medyada kendilerini rahat ifade etme, akranları ile etkileşimlerinde daha aktif olma ve yeni fikirler ortaya koyabilme konusunda daha yeterli olmalarının doğal bir sonucu olarak düşünülebilir.

Gün içinde sıklıkla sosyal ağ kullanan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin, günde birkaç kez, haftada birkaç kez veya hafta sonları sosyal ağ kullanan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, haftada birkaç kez veya hafta sonları sosyal ağ kullanan öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri, gün içinde sıklıkla veya günde birkaç kez sosyal ağ kullanan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Ergenler hem televizyon, video oyunları gibi geleneksel medyayı hem de sosyal ağlar, cep telefonları gibi yeni sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Ancak cep telefonlarını da içine alan sosyal medya, kısa bir süre içinde geniş bir birey ağı ile etkileşim kurmayı sağlaması bakımından daha etkileşimli bir mecradır (Coyne vd., 2014: 665). Bu bulgu, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğun cep telefonuna sahip olmasının gün içinde sıklıkla sosyal medya kullanım oranını arttırdığını yeniden desteklemektedir.

Sanat etkinliklerine katılan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerinin katılmayan öğrencilere kıyasla fazla olduğu, sosyal izolasyon düzeylerinin daha az olduğu görülmüştür. Söz konusu bulgu, sanat etkinliği ile ilgilenen öğrencilerin bu yeterliklerini sosyal medya platformunda da paylaştıkları ve sanat etkinlikleri üzerinden diğer insanlarla sosyal medyada etkileşim kurduklarını göstermektedir.

Bir arkadaş grubuna sahip olan öğrencilerin paylaşım ihtiyacı düzeylerinin bir arkadaş grubuna sahip olmayan öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu ışığında,

araştırmaya katılan ergenlerin arkadaş gruplarına ait hissettikleri ve arkadaşlıklarının niteliklerinin sosyal ağlarda kendilerini daha açık ve sıklıkla ifade etmelerini etkilediğini düşündürür niteliktedir. Literatürde yer alan çeşitli çalışmalar da bir arkadaş grubuna sahip olmanın ve arkadaşlık kalitesinin ergenlerin sosyal medyada daha aktif olmalarını etkilediğini ortaya koymaktadır (Quinn & Oldmeadow, 2013; Gentina, 2016).

Araştırmada, tablolarda sunulan ve tartışılan bu sonuçların dışında; sosyal medya tutumları ve benlik saygılarının, sınıf düzeyi, doğum sırası, kardeş sayısı, spor etkinliklerine katılma durumu, enstrüman çalma ve bilgisayar oyunu oynama değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı da incelenmiş ancak anlamlı bir-farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular alan yazında yer alan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Yiğit (2010) tarafından yapılan çalışmada, benlik saygısı ve doğum sırası arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Sarıkaya (2015) da yaptığı çalışmada benlik saygısı ve doğum sırası arasında bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Eni (2017), lise öğrencilerinin sosyal medya tutumlarını ve algılanan yalnızlık düzeyini incelediği araştırmasında, sosyal medya tutumunun yaş ve sınıf düzeyi açısından farklılık göstermediğini belirlemiştir.

Sonuç

Bu çalışmada ortaokul 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının sosyal medya kullandığı ve büyük bir çoğunluğunun cep telefonuna sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin ortalama 11 yaşından itibaren sosyal medyayı kullanmaya başladıkları belirlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin benlik saygılarının yüksek ve sosyal medyaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin benlik saygısı arttıkça sosyal medya tutumuna yönelik sosyal izolasyon düzeylerinin azaldığı sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyleri azaldıkça sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı artmakta, bir başka deyişle öğrencilerin sosyal medyaya yönelik olumlu tutumu artmaktadır. Araştırmada kız öğrencilerin sosyal medyada paylaşım ihtiyacı düzeylerinin erkek öğrencilere göre fazla olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerden sosyal medya tutumuna ilişkin sosyal yetkinlik düzeyleri en yüksek olanların, sosyal medyayı 3 yıldan uzun süredir kullanan öğrencilerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, gün içinde sosyal medya araçlarının öğrenciler tarafından sıklıkla kullanılmasının, öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı düzeylerini arttırdığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan, bir arkadaş grubuna sahip olan öğrencilerin sosyal medyaya yönelik paylaşım ihtiyacı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın temel sınırlılığı, katılımcıların 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden seçilen bir örneklem grubu ile gerçekleştirilmesidir. Farklı yaş grubundaki bireylerle ve daha büyük katılımcı grubu ile benzer çalışmaların yapılması elde edilen bulguların genellenebilirliği açısından önerilebilir.

Araştırmada ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının benlik saygısı açısından araştırılması amaçlanmış olmakla birlikte, sosyal medya tutumuna etki edebilecek farklı



değişkenlerin ele alındığı, özellikle sosyal medyadan alınan geribildirimlerin ergenlerin kimlik geliştirme süreci ile benlik saygısı yönünden incelendiği çalışmalar yürütülebilir. Bununla birlikte sosyal medya bağımlılığı boyutunun ve etki eden faktörlerin farklı yaş grubundaki öğrenciler bağlamında incelenmesi önerilebilir.

Extended Abstract

In parallel with the development of Web 2.0 technologies, which offer social interaction, cooperation and sharing opportunities, different internet environments have started to be used today. One of these environments is social networking sites, which are considered to be one of the most popular sharing environments and important components of web 2.0 technology. All web-based applications (Facebook, Youtube, Google+, Twitter, etc.) that allow the creation of content by the user and interaction between users can be classified as Social Media.

Social networks (Facebook, Twitter, etc.) are one of the places that many people visit to interact with others and see how others are doing. However, today most of social media networks are integrated with smartphones with mobile websites and specially designed mobile applications to meet people's needs such as sharing, gaming, collaboration, sending messages, networking, uploading/downloading media files, so users can easily access social networks. Especially social networks, which have become an integral part of adolescents' lives, have been adopted by adolescents in terms of providing opportunities for online communication, creating and sharing content, apart from consumption purposes. According to the Pew Research Research 2022 report, conducted in the United States and examining the use of social media by adolescents aged 13-17, 95% of adolescents use Youtube, 67% use Tiktok, and this is followed by Instagram use with 62%. is reported. However, the research reports that in total, 35% of adolescents use at least one of the social networks Youtube, Tiktok, Instagram, Snapchat, and Facebook almost constantly, and almost more than half (54%) of adolescents state that it will be difficult to quit social media.

The widespread use of social networks causes people to frequently compare themselves with others on social networks, and this shows that social networks are an important platform where people can evaluate themselves, develop their own identities, and feel happy/unhappy or satisfied/unsatisfied with themselves when compared to others (Lee, 2014). At this point, the concept of self-esteem is one of the social media-related factors adopted by adolescents, which expresses the value and subjective evaluation of the individual, which is critical, especially in adolescence, gains importance. Self-esteem increases from adolescence to young adulthood and, although relatively stable, can be affected by environmental stimuli. Considering that many studies reveal the fact that individuals compare themselves and their lives with the content of others on social media it is thought that it is important to examine the comparisons that adolescents make with the feedback they receive from social media in the context of self-esteem.

In light of this information, research' objective is to examine the correlation between social media attitudes along with self-esteem of 7th and 8th grade students. In accordance with the main problem of the search, responses to the below questions were looked for:

1. Does social media attitude differ according to the low self-esteem of the students?
2. Does social media attitude differ according to the high self-esteem of the students?
3. Do the social media attitudes of the students differ dramatically according to demographic variables (type of school, gender, level of education of parents, participation in extracurricular activities, having a group of friends, having a mobile phone, time and frequency of using social media)?

4. Does the self-esteem of the students differ dramatically according to demographic variables (type of school, gender, level of education of parents, participation in extracurricular activities, having a group of friends, having a mobile phone, time and frequency of using social media)?

The study was conducted in Correlational research model. The universe of the study consists of students studying in the 7th and 8th grades of public and private secondary schools attached to the M.E.B in Ankara. Necessary permissions were obtained from the ethics committee of Hacettepe University for this research. While the universe was known, a total of 278 students were stated as participants by stratified sampling method. Before the data were analyzed, the scales of the students whose answers would be deemed invalid due to incomplete answers or not answering some questions were determined, and these scales were removed from the study, and 207 students formed the sample of the research. General Information Form”, “Social Media Attitude Scale” and “Rosenberg Self-Esteem Scale” were used as data collection tools. IBM SPSS 24 program was used to analyze the data. Firstly, the descriptive frequency and percentage distributions of the demographic features of the students were obtained in the study. Then, descriptive findings related to social media attitude scale sub-dimensions and self-esteem, which are research variables, were shown, and normality and reliability findings were examined.

The research data were analyzed using IBM SPSS 24 program. In the research, first of all frequency and percentage distributions depicting the demographic characteristics of the students were obtained. Then, the research variables, social media attitude scale sub-dimensions and descriptive findings related to self-esteem were shown, and normality and reliability findings were examined. While examining the differences between the groups, in case of normal distribution of data in paired comparisons, independent sample t-test and parametric tests were used. One-way analysis of variance (ANOVA) from parametric tests were used in more than two independent group comparisons. In cases where independent sample t-test was used, Levene test was applied to provide the assumption of homogeneity of variances. In cases where the assumption was not met, the relevant results were taken into account by making use of the corrections in the independent sample t-test. In order to determine which groups had significant differences between the groups in the one-way analysis of variance, Bonferroni Post-hoc test was applied in cases where the variances were homogeneously distributed and Tamhane T-2 Post-hoc test was applied in cases where they were not homogeneously distributed. The relationships between the variables were examined with the Pearson Correlation Coefficient. The level of significance in the interpretation of the results of the analysis was taken as 0.05.

In accordance with the consequences of the study, it has been defined that as the self-esteem of the students rose, the level of social isolation decreased, conversely, the level of social isolation of the students decreased, the social media attitude was positive. The results obtained from the study showed that the level of sharing needs of female students participating in the research is higher than that of male students, and social isolation levels of students studying in public schools are higher than students in private schools. According to the findings the social competencies of students who use social media for less than 1 year are significantly lower than students who use social media for more than 3 years.

The results demonstrated that students' self-esteem and attitudes against social media are high, and as their self-esteem increases, their level of social isolation decreases. Similarly, as students' social isolation levels decrease, social competence and sharing needs increase, in other words, students' positive attitudes toward social media increase. In addition, when students' social competence levels increase, their need for sharing and their relationship with teachers

also increase, and when students' need for sharing increases, their relationship with teachers also increases. In the study, it was defined that the level of sharing needs of female students was higher than that of male students. The limitedness of the study is that it was carried out with a sample group selected from 7th and 8th-grade students. Although the aim of the study was to investigate adolescents' attitudes towards social media in terms of self-esteem, studies can be conducted in which different variables that may affect social media attitudes are discussed, and especially the feedback received from social media is examined in terms of adolescents' identity development process and self-esteem. However, it can be suggested to examine the social media addiction dimension and the affecting factors in the context of students in different age groups.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti hâlinde Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir. Bu çalışmada kullanılan yöntem ve veri toplama araçları için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 23 Temmuz 2019 tarih ve 35853172-302.08 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

Yazar Katkısı: Yazarların katkısı aşağıdaki gibidir;

Giriş: 1. yazar ve 2.yazar

Literatür : 1. yazar ve 2.yazar

Metodoloji: 1. yazar ve 2.yazar

Sonuç : 1. yazar ve 2.yazar

1. yazarın katkı oranı: %50, 2. yazarın katkı oranı: %50

Conflict of Interest: The authors declare that they have no competing interests

Ethical Approval: The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the case of a contrary situation, Artvin Coruh University International Journal of Social Sciences has no responsibility, and all responsibility belongs to the study's authors. Ethics committee approval was obtained from Hacettepe University Ethics Commission for the method and data collection tools used in this study with the decision dated 23 July 2019 and numbered 35853172-302.08.

Author Contributions: Authors contributions are below;

Introduction: 1. Author ve 2. Author

Literature: 1. Author ve 2. Author

Methodology: 1. Author ve 2. Author

Conclusion: 1. Author ve 2. Author

1st author's contribution rate: %50, 2nd author's contribution rate: %50

Kaynakça

- Akıncı Vural, B. Z. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382. <https://doi.org/10.19168/jyu.65130>
- Banyai, F., Zsila, A., Kiraaly, O., Maraz, A., Elekes, Z., Griffiths, M. D., Andreassen, C. S., & Demetrovics, Z. (2017). Problematic social media use: results from a large-scale nationally representative adolescent sample. *Plos One*, 12(1), 1-1. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0169839>
- Barker, V. (2009). Older adolescents' motivations for social network site use: the influence of gender, group identity, and collective self-esteem. *Cyberpsychology & Behavior*, 12(2), 209-213. <https://doi.org/10.1089/cpb.2008.0228>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Coyne, S. M., Padilla- Walker, L. M., Fraser, A. M., Fellows, K., & Day, R. D. (2014). "Media time = family time": positive media use in families with adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 29(5), 663-688. <https://doi.org/10.1177/0743558414538316>
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı* [Uzmanlık tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Davis, K. (2013). Young people's digital lives: the impact of interpersonal relationships and digital media use on adolescents' sense of identity. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2281-2293. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.05.022>



Atıf / Citation: Koçak, C. ve Metin, N. (2023). Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 48-71. DOI: 10.22466/acusbd.1232155

- Eni, Ş. (2017). *Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanma sıklığının yalnızlık algılarına etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using spss*. Sage Publications.
- Gentina, E. (2016). Offline friendships affect facebook activity and teens' theory of mind. *in NA - Advances in Consumer Research*, 44, P. Moreau & S. Puntoni (Eds.), Duluth, MN : Association for Consumer Research, 133-138.
- Güngör -Aytar, A. (2018). *Gelişim psikolojisi*. Hedef Yayıncılık.
- Karal, H. ve Kokoç, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1(3), 251-263. <https://doi.org/10.17762/turcomat.v1i3.17>
- Kırcaburun, K., Kokkinos, C.M., Demetrovics, Z., Kiraly, O., Griffiths, M.D., & Çolak, T.S. (2019). Problematic online behaviors among adolescents and emerging adults: associations between cyberbullying perpetration, problematic social media use, and psychosocial factors. *Int J Ment Health Addictio*, 17: 891-908. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9894-8>
- Lee, S. Y. (2014). How do people compare themselves with others on social network sites?: The case of Facebook. *Computers in Human Behavior*, 32, 253-260.
- Midgley, C., Thai, S., Lockwood, P., Kovacheff, C., & Page-Gould, E. (2021). When every day is a high school reunion: Social media comparisons and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 121(2), 285-307. <https://doi.org/10.1037/pspi0000336>
- Ofcom (2021, April 28). *Children and parents: Media use and attitudes report*. https://www.ofcom.org.uk/data/assets/pdf_file/0025/217825/children-and-parents-media-use-and-attitudes-report-2020-21.pdf adresinden 13.12.2022 tarihinde alınmıştır.
- Okumuş, V. ve Parlar, H. (2018). Çocukların sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33), 357-368.
- Orth, U., & Robins, R.W. (2014). The development of self esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5) 381-387. <https://doi.org/10.1177/0963721414547414>
- Otrar, M. ve Argın, F. S. (2014). Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının çok boyutlu incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 5(10), 3-22.
- Otrar, M. ve Argın, F. S. (2015). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 391-403.
- Quinn, S., & Oldmeadow, J.A. (2013). Is the generation a 'we' generation? social networking use among 9- to 13-year-olds and belonging. *British Journal of Developmental Psychology*, 31, 136-142. <https://doi.org/10.1111/bjdp.12007>
- Rideout, V., & Robb, M. B. (2019). *The common sense census: Media use by tweens and teens*. CA: Common Sense Media, San Francisco. <https://www.commonsensemedia.org/sites/default/files/research/report/2019-census-8-to-18-full-report-updated.pdf> adresinden 03.01.2023 tarihinde alınmıştır.
- Sarıkaya, A. (2015). *14-18 Yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Scully M., Swords L., & Nixon, E. (2023). Social comparisons on social media: online appearance-related activity and body dissatisfaction in adolescent girls. *Ir J Psychol Med*, 40(1), 31-42. <https://doi.org/10.1017/ipm.2020.93>
- Sebastian, C., Burnett, S., & Blakemore, S. J. (2008). Development of the self-concept during adolescence. *Trends*



Atıf / Citation: Koçak, C. ve Metin, N. (2023). Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 48-71. DOI: 10.22466/acusbd.1232155

in Cognitive Sciences, 12(11),441-446. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2008.07.008>

Şahin, F. Y., & Öztoprak, Ö. (2019). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin benlik saygısına göre incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, 363-377. <https://doi.org/10.21733/ibad.613902>

Schmeichel, M., Hughes, E. H., & Kutner, M. (2018). Qualitative research on youths' social media use: a review of the literature. *Middle Grades Review*, 4(2), 1-15.

Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. Sixth ed. Pearson.

Taprial, V., & Kanwar, P. (2012). *Understanding social media*. Ventus Publishing.

Uzun, Ö., Yıldırım, V. ve Uzun, E. (2016). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan ergenlerde sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve sosyal medya bağımlılığı, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek ilişkisi. *Turkish Journal Of Family Medicine and Primary Care*, 10(3), 142-147. <https://doi.org/10.21763/tjfm.16425>

Valkenburg, P.M., Jochen P. & Schouten, A. P. (2006). Friend networking sites and their relationship to adolescents' well-being and social self-esteem. *Cyberpsychology & Behavior*, 9(5), 584-590. <https://doi.org/10.1089/cpb.2006.9.584>

Valkenburg, P. M., Sumter, S. R., & Peter, J. (2011). Gender differences in online and offline self-disclosure in pre-adolescence and adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, 29, 253-269. <https://doi.org/10.1348/2044-835X.002001>

Vogels, A. E., Watnick Gelles- R., & Massarat, N. (2022). *Teens, Social Media and Technology 2022*. <https://www.pewresearch.org/internet/2022/08/10/teens-social-media-and-technology-2022/> adresinden 07.01.2023 tarihinde alınmıştır.

Vossen, H. G. M., & Valkenburg, P. M. (2016). Do social media foster or curtail adolescents' empathy? A longitudinal study. *Computers in Human Behaviour*, 63, 118-124. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.05.040>

Yanık- Düşünceli, M. (2016). *Özel lise öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile içedönüklük dışadönüklük kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.

Yiğit, H. (2010). *Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özellik nitelikleri açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Walrave, M., Ponnet, K., Vanderhoven, E., Haers, J., & Segaert, B. (2016). *Youth 2.0: Social media and adolescence*. Springer International Publishing.

We Are Social Report. (2021, October 21). *Social media users pass the 4.5 billion mark*. <https://wearesocial.com/uk/blog/2021/10/social-media-users-pass-the-4-5-billion-mark/> adresinden 15.12.2021 tarihinde alınmıştır.

We Are Social. (2022, January 26). *Dijital 2022: Another year of bumper growth 2022*. <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/> adresinden 10.12.2022 tarihinde alınmıştır.

Weiten, W., Dunn, D. S., & Yost Hammer, E. (2012). *Psychology applied to modern life*. Cengage Learning.

Wilcox, K., & Stephen, A. T. (2013). Are close friends the enemy? Online social networks, self-esteem, and self-control. *Journal of Consumer Research*, 40(1), 90-103. <https://doi.org/10.1086/668794>

Woods, H. C., & Scott, H. (2016). Sleepy teens: Social media use in adolescence is associated with poor sleep quality, anxiety, depression and low self-esteem. *Journal of Adolescence*, 51, 41-49. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.05.008>